

Filosofie a publikum

Filosofie je ve svém vztahu k veřejnosti motivována především svým vztahem k „pravdě“; rozhodující je věrnost pravdě, takže se filosofie nesmí dopouštět žádného vyhovování požadavkům veřejnosti (a zejména politiky). Na druhé straně pravda zavazuje filosofii resp. filosofa, aby na veřejnosti působil, aby se pokusil lidi přesvědčit o tom, co je „tím pravým“ v té či oné konkrétní, aktuální situaci. Pravda „chce“ být nejen uznávána, ale také uplatňována, uváděna v život, a to nejen tak, že se stává normou individuálního života jedince, nýbrž že se bude uplatňovat i v životě společnosti, zejména určitých společenství lidí, kteří si díky „pravdě“ navzájem rozumějí a zůstávají pravdě (a všemu „pravému“) věrni. To je všechno dosti složité, a je pochopitelné, že jednotliví filosofové (ale také filosofické školy a tradice) se v uplatňování všech těchto požadavků liší. Filosofie má své hloubky, kterých nemůže dosahovat každý; každý hlubší filosof zůstává proto ve své myšlenkové laboratoři vždycky hodně sám. Ale právě proto to je opravdovému filosofování na škodu, když se orientuje výhradně na filosofické hloubky a nedbá dost na to, aby byla oslovena širší veřejnost. Proto také není dobré, když si filosofové vytvářejí jakousi svou vlastní, „soukromou“ terminologii, svůj vlastní, „soukromý“ jazyk, a nepovažují za svou povinnost výsledky svého bádání překládat do obecného resp. srozumitelného jazyka. Nicméně v dějinách filosofie k tomu leckdy docházelo, a nešlo vždy nutně o jakési zablouzení; proto není dobré se vyslovovat v takových případech předčasně a i později příliš radikálně. Myšlenkové „vynálezy“ mohou mít rozličný původ; někdy to vypadá, že by k nim bez jinak „odstrašující“ technické výzbroje filosofa, který se „veřejnosti“ příliš vzdálil, snad ani nedošlo. Obecně však platí, že filosofie nikdy nesmí zůstat dlouho a už vůbec ne trvalé v jakémisi svém vlastním myšlenkovém světě (a ve světě svého „jazyka“), takže závazkem žáků a následovníků takových ve své laboratoři příliš dlouho setrvávajících filosofů je náležitě svého „Mistra“ přeložit a vyložit tak, aby jeho myšlenky byly zpřístupněny i „neprofesionálům“, tedy „publiku“. Myslím, že v tomto smyslu lze trvat na Rádlově myšlence, že každá velká filosofie je blízka „politice“; přísně vzato je pouze individuální, soukromá filosofie vlastně nemožná. Filosofie vznikla v kontextu řecké *polis*, a nikdy se své spjatosti s *polis* nemůže vzdát, i když se nikdy nemůže stát ani pouze jedním z „výrazů“ či dokonce „produktů“ *polis*.

(Písek, 110827-1.)